

ЗАЕДНО В УЧИЛИЩЕ

*Милена Михайлова –директор
Таня Иванова – стариши учител
ОУ „Цанко Церковски”, с. Средище,
община Кайнарджа, област Силистра*

Докладът представя технология на училищни практики, върху която се основава цялостната концепция на основно училище „Цанко Церковски”, община Кайнарджа, област Силистра за работа с родители, свързана с приобщаването им към училищния живот, образователната интеграция на техните деца, чрез нетрадиционни родителски срещи, тренинги и изнесени обучения в контекста на *Национална стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)* и *Национална стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)*. Включени са примери за проведени дейности с родители, стартирали като модули за обучение на родители през 2013 г. и постоянно присъстващи в дейностите на учителската колегия през годините.

Село Средище е част от малка община, позната като една от най-бедните общини в страната. В населеното място съжителстват четири етнически групи: роми, турци, българи и татари, като съотношението помежду им е в реда на тяхното изброяване. В ОУ „Цанко Церковски” се обучават деца от четири села, като голяма част от учениците са ангажирани целодневно в седем групи за целодневна организация на учебния ден.

В ОУ „Цанко Церковски” от години се работи в посока задържане на учениците в училище, превенция на отпадането на деца, грижа за продължаване на образованието им в гимназиален етап, оказване на помощ на нуждаещи се семейства.

Причините за риск от отпадане на ученици от училище са:

- безработни родители, социално слаби семейства – голяма част от учениците в риск от отпадане са от семейства, разчитащи на получаваните социални помощи;
- деца, оставени за отглеждане на възрастни хора /баби и дядовци/ или на роднини;
- липса на родителски контрол и заинтересованост на родителите;
- заминаване на семейства в чужбина, където не всички ученици продължават образованието си. След завръщане повтарят класа, изостават от випуска си, което действа демотивиращо и води до отпадане;

- по-големи деца са оставени въщи да се грижат за по-малки и да помагат в домакинството;
- сезонна работа на родителите – често се включва цялото семейство, заедно с децата;
- липса на финансови средства за дрехи, обувки, храна, учебници и учебни помагала;
- родителите са с нисък образователен статус – имат начално или основно образование, в редки случаи средно;
- демотивиране на учениците, поради трудно разбиране на български език, несправяне с учебния материал, слаб успех.

Най-общо казано, в повечето случаи децата в риск са на хора без образование, без трудова заетост, без или с ниски доходи, живеещи в бедност, в повечето случаи неграмотни или слабограмотни. На лице са и не малко случаи на безработни родители, с висок социален статус и финансови възможности, които не намират нужда от образование, защото без такова са си осигурили повече от добри възможности за живот.

Поради гореизброените причини и попадането на голяма част от учениците в риск от отпадане приоритет на нашето училище е задържането на учениците.

За намаляване и превенция на отпадането на ученици се работи в три направления:

1. Привличане и задържане на учениците, чрез повишаване на ефективността от дейностите, водещи до намаляване отпадането на ученици и превенция на отпадането.
2. Повишаване на квалификацията на учителите, включително и в посока работа в мултикултурна среда.
3. Приобщаване на родителите към училищния живот и поставянето им в ролята на партньори.

В настоящият доклад се спираме на третото направление, т. к подобряването на образованието на ромските деца не може да стане в изолация - разбирането и работата с родителите и семейството са ключови. Включването на родителите в живота на училището е важно за преодоляване на бариерите, които спират образованието на ромските деца. Участието на близките спомага за изграждане на доверие, че образованието може да отвори врати към много възможности.

В училище се прилагат различни подходи за привличане на родителите за участие в училищния живот. Целта е те да участват не само като зрители, а като партньори, инициатори; хора, мислещи за бъдещето на децата си.

Участието на родителите се осъществява в няколко различни насоки, които са взаимосвързани и се допълват:

- Занимания и игри, в които родителите участват заедно с децата си;
- Насърчаване на родителите да се включват в научаването на уроците и домашните занимания на децата си;
- Участие на родителите като съдействащи или организатори на извънкласни дейности;
- Активно участие на родителите във вземането на решения, свързани с училищни дейности;
- Обучение на родители.

Освен рутинните родителски срещи, табла с графици и информация активно използваме тренинга като средство за формиране на нови ценностни нагласи у родителите и умения за подпомагане на учениците в домашни условия.

Ако повикате родителя, само за да му кажете, че детето му не различава тангенс от котангенс, не може да решава квадратно уравнение и заради това бяга от час, по-добре не го викайте, защото той втори път няма да дойде. Ако обаче учителят покани родителите да споделят собствените си проблеми, ако ги включи в образователно-занимателни игри, ако им помогне сами да стигнат до извода, че образованието е богатство и променя начина на живот, ще ги спечели за каузата да обръщат повече внимание на децата си, на тяхната подготовка за училище, на тяхното образование. Ще повлияе за осъзнатата отговорност към децата и тяхното бъдеще.

Темите на тренингите с родители са: „Превенция на ранните бракове”, „Образованието – път към бъдещето”, „Превенция на ранното отпадане на учениците от училище”, „Семейството и училището като партньори“, „Езикът, който ни събира и езикът, който ни разделя“, „Професионално и кариерно развитие“ и др.

Първият тренинг, проведен през 2013 г. е ГАЛАКТИКА „УСПЕХ”. Негово мото бе „Да запазим усмивката на децата си днес, но и утре”. Водещи на тренинга бяха класните ръководители на четвъртокласниците – Дияна Борисова и Снежана Попова.

Идеята на този тренинг – образованието на децата като основна цел, беше приета позитивно от родителите. Те с въодушевление, развълнувани споделиха свои

виждания, с желание се включиха в интерактивните игри и заедно стигнаха до извода, че бъдещето на децата им зависи от тяхното образование.

За завършек всеки родител избра и залепи своята звезда с качество, което трябва да притежава човек, за да постигне успех, докато се учи. Така те сами сътвориха *Галактиката „Успех“*.

Създавайки я, родителите за пореден път, стигнаха до извода, че децата им, проявявайки нужните качества, ще получат доброто образование, което ще им осигури желана работа и добър живот.

Среща-разговор на тема „Превенция на ранните бракове”

Контактът с ученици и родители е най-пълноценен, когато дискутираната тема се пречупва през личен опит, през лична история.

В помощ на водещият Ирена Екзарова бяха истински истории на жени от ромски произход, от интернет-сайта на Център за междуетнически диалог и толерантност *Амалипе*, гр. Велико Търново. Ученическият парламент изготви книжки със заглавие *Моята история* – с истории на момичета, които разказват за това как са се омъжили рано и какви са последствията за тях.

За да дадем пример и спечелим доверието на родителите, присъстващите учители разказахме за съдбовна среща, за голямата си любов, за решението си за сключване на брак, за сватбеното си тържество.

Родителите от своя страна без притеснение споделиха личните си преживявания и дадоха оценка на собствените си решения, променили съдбата им. Те се обединиха около тезата, че ранните бракове водят след себе си много негативи. Някои откровено изказаха съжаление, че са се оженили твърде млади и не са изживели пълноценно детството си. Сега съветват децата си първо да завършат образование и на по-късен етап да мислят за семейство.

На въпроса: *Разговаряте ли с децата си на тема любов?* Родителите отговориха, че чувстват неудобство, притеснение да разговарят за любовта като естествена и нормална част от човешкия живот и определиха темата като забранена в дома си. Педагозите пък защитиха тезата, че отговорността ни като родители изисква да не избягваме тази тема и да говорим открито с децата си.

За приятната атмосфера на срещата много полезен се оказа филмът *Животът е прекрасен* на ЦМЕДТ „Амалипе“, който показва различни гледни точки към проблема на ранните бракове в ромското общество.

Срещата завърши с пожеланието на родителите да продължим неформалните си срещи с тях на теми, несвързани пряко с училищните задължения.

Тренингът „Превенция на ранното отпадане на ученици от училище“ се проведе под мотото, че добрите отношения между родителите и учителите са въпрос на договаряне и постигане на съгласие. Всяка от двете страни има своя роля за пълноценното израстване на детето и е добре родители и учители да работят заедно: да не се конфронтират, да не оспорват авторитетите си, да не се опитват да доминират. Така детето ще се чувства спокойно и сигурно, че най-важните за него възрастни го водят в ПРАВИЛНАТА ПОСОКА.

През месец май, 2016 г. се проведе изнесено обучение на родители по проект „Всеки ученик може да бъде отличник“ към ЦМЕДТ „Амалипе“. Родителите работиха в четири модула. „За разчупване на леда“ дейността започна с играта „Импулс“ и изпълнение на командата „Усмихни се!“. Напрежението у присъстващите спадна, създаде се настроение.

Участниците се представиха с помощта на анкетен лист и се характеризираха с прилагателно име.

В първата сесия „Права и задължения на семейството“ се дискутира дефиницията „Що е семейство?“. Родителите отговаряха на въпроса „Семейство ли е...? Защо?“ по тестови формат, имаха за задача да направят семейна визитка. Установи се, че семейни ценности се запазват в годините и се предават от поколение на поколение.

Последва почивка с подвижни игри, които повишиха емоционалния градус и възвърнаха физическите сили на участниците.

По време на втората сесия се проведе тренинг „Образованието – път към бъдещето“ с водещ Таня Иванова – старши учител и консултант на Ученическия парламент. Родителите обсъждаха задълженията си в посока доброто образование на децата и необходимите нравствени качества, които трябва да формират у подрастващите, например: постоянство, трудолюбие, прецизност и др.

Родителите отговаряха и коментираха въпроси „Какво ще се случи, ако...“, определиха своите очаквания към учителите, посочиха своите задължения. Стигнаха до извода, че образованието е важно в съвременния живот, защото може да осигури подобри възможности за реализация на техните деца. Почувстваха се значими, говорейки за своите мечти пред децата си, давайки им съвет за тяхното бъдеще. Представиха идеите си чрез рисунки и постери.

След втората почивка бе организирана обща сесия с ученици и родители „Моята професия – кой съм и какъв искам да бъда?“. Учениците попълваха „личен профил“ по утвърден за всички формат, даващ възможност за постигане на следните резултати: усъвършенстване способностите за опознаване на себе си; определяне характерни личностни черти и интегрирането им в цялостна представа за собствената личност с цел постигане на реалистичен професионален избор; конкретизиране на области, в които са съсредоточени професионалните предпочитания и интереси към настоящия момент; усъвършенстване на уменията за аргументиране. Родителите представиха своята професия и отговорностите, които тя изисква. Сесията продължи с работа по групи. Една част от тях рисуваха по темата „Моята професия мечта“, други групи редиха пъзел и откриваха изобразената професия. Сесията финализира с представяне на крайните продукти от дейността.

В четвъртата сесия родителите споделяха личните си истории, разкриваха начините, по които са създали семействата си, очакванията за житейска реализация на децата си, дискутираха какво е нужно, за да бъде успешно тяхното дете.

Такъв вид дейности с родители подобряват и заздравяват отношенията училище-родител, увеличават чувство за единност в постигане на целите. Формира се позитивна и подкрепяща среда.

Родителите разбират по-добре своите деца; овладяват начини за общуване чрез разнообразни дейности; приемат по различен начин учителя, нараства доверието към него; опознават ежедневието в училище; обменят информация не само с учителите, но и помежду си; добиват по-голямо самочувствие като особено важни за своите деца.

Участието им води до засилване на загрижеността и заинтересоваността от образованието на децата им. Изгражда се идеята, че училището е мястото, където ученикът ще получи ценни знания и ще развие компетентности и умения, които ще са му нужни в бъдещото му развитие. Осъзнава нуждата от образование и самият той е мотивиран не само децата му да посещават училище, но и да се стремят да успяват и да се развиват.

Резултати от дейностите с родители:

- *Мотивирани родители, осъзнаващи нуждата от образование.*
- *Развити родителски умения за възможни начини за справяне с проблеми на детето; отговорност на родителите за присъствие на детето в училище.*

- *Създадена подкрепяща мрежа от учители, които активно работят за привличане на родители за участие в училищни дейности.*

На учителя се пада тежката задача да търси разбиране и съпричастност като гради доверие и се бори за уважение. Това може да се постигне единствено чрез контакти. Родителите трябва да започнат да виждат в лицето на учителя можещия и знаещия приятел на семейството, да чувстват неговата добронамереност. Учителите, постигнали подобни взаимоотношения, имат осезателно по-малко проблеми с поведението на учениците си.

В цялата си работа с ученици и родители, учителите целят да подпомогнат родителите да разберат собствената си значимост, защото основна грижа за нас не са само знанията на техните деца, а на първо място е грижата за успеха и тяхната житейската реализация.

В лабиринта на практиката, между стените на стратегически цели и нормативни документи работим по план или изобретяваме нещо ново, защото: до момента няма методика, която да посочва как *на практика* в полилингвална и мултикултурна среда да се мотивират незаинтересовани родители и как да се задържат децата им в училище. Готова рецепта няма.

Контакти за допълнителна информация:

*1. Милена Михайлова Стефанова
директор на ОУ „Цанко Церковски”,
с. Средище, община Кайнарджа, област Силистра*

Адрес на автора:

*гр. Силистра, ул. „Ген. Скобелев” 22,
0894419617; m_mihailova.73@abv.bg.*

*2. Таня Георгиева Иванова
старши учител в ОУ „Цанко Церковски”,
с. Средище, община Кайнарджа, област Силистра*

Адрес: *гр. Силистра, ул. „Трепетлика” №11,
0893622979; kotancheva@abv.bg*